

Adam Kubiś

Biskup Karol Wojtyła, Wikariusz Kapitulny Archidiecezji Krakowskiej a nowy etap dziejów Wydziału Teologicznego w Krakowie

Wrocławski Przegląd Teologiczny 19/1, 37-51

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Ks. ADAM KUBIŚ*

BISKUP KAROL WOJTYŁA, WIKARIUSZ KAPITULNY ARCHIDIECEZJI KRAKOWSKIEJ A NOWY ETAP DZIEJÓW WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO W KRAKOWIE

1. Krótkie wprowadzenie

Może się wydawać, że słowo „dzieje” użyte w tytule artykułu jest nieadekwatne do historycznej rzeczywistości prezentowanych wydarzeń. Słowo dzieje odnosi się przecież do „wieków”, a nie do „lat”. Otóż dotyczy ono naprawdę wieki liczącej się historii.

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego jest bowiem najstarszą uczelnią akademicką w Polsce. Ustanowiony został 11 stycznia 1397 r. przez papieża Bonifacego IX na prośbę Władysława Jagielly, króla Polski, i jego żony, królowej Polski, Jadwigi Andegaweńskiej, bullą *Eximiae devotionis affectus*. Znamienne są słowa kończące bullę: „Żadnemu człowiekowi nie wolno tej karty Naszego rozporządzenia, postanowienia i nadania złamać, albo z zuchwałym uporem jej się sprzeciwiać. Gdyby zaś ktoś się na to odważył, niech wie, że działa przeciwko Wszechmogącemu Bogu i świętym Jego Apostołom Piotrowi i Pawłowi”.

Niestety, do złamania postanowień zapisanych w bulli doszło Uchwałą Rady Ministrów z 11 sierpnia 1954 r., która postanawia w §1: „Z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie wyodrębnić się Wydział Teologii Katolickiej, który na podstawie dotychczas obowiązujących go przepisów prawa kanonicznego kontynuować będzie swą działalność w ramach Akademii Teologicznej w War-

* Ks. prof. dr hab. dr h.c. Adam Kubiś – Rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie 1992–1998, obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II.

szawie”. Uchwała nawiasem mówiąc nie została ujawniona w żadnym oficjalnym organie rządu PRL.

W długim tytule artykułu jest przytoczony kanoniczny tytuł, jaki biskupowi Karolowi Wojtyła przysługiwał prawie trzy lata (1962–1963). W tym to bowiem okresie rozpoczął on realizować koncepcję obrony istnienia i działalności dydaktyczno-naukowej Wydziału Teologicznego UJ, osobiście prowadząc wykłady z etyki społecznej już w roku akademickim 1953/1954 i habilitując się 3 grudnia 1953 r. Była to zarazem ostatnia habilitacja – co sam wielokrotnie powtarzał – jeszcze na Uniwersytecie Jagiellońskim¹.

2. *Studium Domesticum*

W liście skierowanym do autora artykułu 24 maja 2005 r. abp Stanisław Nowak, metropolita częstochowski napisał, co następuje:

Co do [...] roku 1954. Po rekolekcjach początkowo-rocznych ks. Rektor [Karol Kozłowski] powiadomił nas o przeniesieniu Wydziału Teologicznego z Krakowa na Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie. Był to dla nas wielki cios. Ks. Rektor Kozłowski dodał, że Bóg nas z pewnością nie opuści i że powstaje *Studium Domesticum* z trzech Seminarium Diecezjalnych znajdujących się w Krakowie. Zaprotestowaliśmy na swój sposób. Oczywiście, podpisaliśmy, że do Warszawy nie pojedziemy. Oddaliśmy legitymacje Uniwersytetu Jagiellońskiego odrywając swoje zdjęcia legitymacyjne, a co do indeksów oświadczyliśmy, że są naszą osobistą własnością i dlatego ich nie oddamy. Tak się też stało. Życie seminaryjne ruszyło tą nową drogą, tylko niektórzy profesorowie nas opuścili, choć w świadomości alumnów pozostała pewna gorycz i poczucie krzywdy².

W związku z opisaną sytuacją *Studium Domesticum* obejmowało wyłącznie kandydatów do kapłaństwa z seminarium diecezji krakowskiej, śląskiej i częstochowskiej, a nadto ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy Saletynów, Zgromadzenia Zmartwychwstania Pana Naszego Jezusa Chrystusa, Zakonu Świętego Benedykta oraz studentów innych zgromadzeń zakonnych, którzy sporadycznie – nie zawsze na cały okres studiów – dołączali do grona stu-

¹ Autor artykułu posłużył się tekstem swojej monografii *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie w latach 1954–1981*, Kraków 2005 (=Studia do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. 18).

² Archiwum prywatne ks. Adama Kubisia (dalej: AAK), List abp. S. Nowaka do ks. A. Kubisia z 24 maja 2005 r.; por. S. NOWAK, *Jak wspominam Krakowskie seminarium duchowne*, w: *Seminarium duchowne w Krakowie: 400-lecie*, red. J. Guzdek, F. Ślusarczyk, Kraków 2001, s. 154–155. Użyte przez abp. S. Nowaka słowo „opuścili” oznacza, że niektórzy profesorowie objęli etaty w Akademii Teologii Katolickiej, z tym że kontynuowali nadal swoją pracę dydaktyczną w *Studium Domesticum* w Krakowie.

diujących w latach 1954–1957. Należy zaznaczyć, że od roku akademickiego 1951/1952³ nie wszyscy alumni byli przyjmowani na Wydział Teologiczny⁴, niemniej jako wolni słuchacze mogli uczestniczyć w wykładach, które były prowadzone na Wydziale Teologicznym UJ. Dopiero w roku akademickim 1953/1954 nieprzyjęci alumni na Wydział Teologiczny nie mogli być słuchaczami wykładów ze swymi kolegami na UJ w charakterze wolnych słuchaczy⁵. Dlatego rok akademicki 1953/1954 należy uznać jako pierwszy w ramach *Studium Domesticum*. Wtedy bowiem obok studiów na Wydziale Teologicznym rozpoczęło funkcjonowanie odrębne studium teologii, paralelne do studium uniwersyteckiego, ponieważ alumni, nieprzyjęci na uniwersytet, nie mogli już studiować na Wydziale Teologicznym UJ. Programowo *Studium Domesticum* teologii nie różniło się od studium uniwersyteckiego. W związku z nieobecnością wykładów teologii w roku akademickim 1954/1955 na Uniwersytecie Jagiellońskim poczęło istnieć jedno studium teologii, w którym uczestniczyli wspólnie studenci Wydziału Teologicznego UJ i *Studium Domesticum*⁶. Wykłady odbywały się w seminariach i Kurii Metropolitalnej. Program wykładów i skład profesorski na tym studium pokrywał się z *Ogólnym planem zajęć obowiązującym na Wydziale Teologicznym UJ*⁷, z roku akademickiego 1953/1954, z wielkimi zmianami⁸.

³ Archiwum Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego w Krakowie (dalej: ASD): Kronika, t. 1, s. 294 (rok 1951–1952, opracował alumn Marian Budzyk): „od 24 IX do 29 IX [w czasie trwania rekolekcji rozpoczynających rok szkolny dla wszystkich alumnów] z wyjątkiem kolegów z I-go roku, którzy w tym czasie musieli składać wstępny egzamin na Wydział Teologiczny UJ. Nie wszyscy jednak zostali przyjęci”.

⁴ ASD: Kronika, t. 1, s. 312 (rok 1952–1953, opracował alumn Wacław Heczko): „W wyniku egzaminu wstępnego na Wydział Teologiczny tylko 16-tu [z 35-ciu] zostało zaliczonych do liczby zwyczajnych studentów, pozostali uczęszczali na wykłady jako studenci nadzwyczajni bez praw akademickich”.

⁵ ASD: Kronika, t. 1, s. 337 (rok 1953–1954, opracował alumn Kazimierz Waliczek): „W tym roku na UJ uczęszczać mogą tylko studenci, a dla wolnych słuchaczy zorganizowano studium domowe. Wykłady dla pierwszego roku *Studium Domesticum* odbywały się w Seminarium Śląskim, dla drugiego roku w Seminarium Krakowskim, a dla trzeciego roku w Seminarium Częstochowskim. Wykładowcami byli profesorowie UJ. Na 27 alumnów pierwszego roku tylko 7 zostało przyjętych na wydział, a reszta bierze udział w wykładach zorganizowanych dla wyżej wspomnianego *Studium Domesticum*.”

⁶ ASD: Kronika, t. 1, s. 358 (rok 1954–1955, opracował alumn Józef Tischner): „W ten sposób również przestała istnieć dwoistość studiów, trwająca od czasu, gdy na UJ nie przyjęto niektórych alumnów seminarium”.

⁷ *Ogólny plan zajęć obowiązujący na Wydziale Teologicznym UJ*, w: *Spis wykładów na rok akademicki 1953/54*, Kraków 1953, s. 149–152.

⁸ ASD: Kronika, t. 1, s. 358–360 (rok 1954–1955); ASD, *Studium Domesticum* w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Krakowie, *Ogólny plan zajęć obowiązujących w roku akademickim 1954/1955*.

Alumnom przyjmowanym do *Studium Domesticum* brakowało niekiedy odpowiedniego przygotowania humanistycznego, zwłaszcza znajomości języka łacińskiego, ponieważ niektórzy z nich mieli świadectwo maturalne ze szkół technicznych. Dlatego to bp Franciszek Jop, wikariusz kapitulny archidiecezji krakowskiej, polecił ks. K. Kozłowskiemu, rektorowi seminarium „by [...] urządził douczanie tych alumnów własnymi siłami w pomieszczeniach seminaryjnych”⁹.

Od roku 1954/1955 wprowadzono rok wstępny, zwany przez studentów „rokiem zerowym” studiów, dla kandydatów przygotowujących się do kapłaństwa¹⁰. Studenci roku zerowego zdawali egzamin z poszczególnych przedmiotów przed radą pedagogiczną księży przełożonych Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Krakowie, która dopuszczała ich do dalszych studiów teologicznych¹¹. Rok zerowy 1956/1957 zapoczątkował sześcioletni cykl *Studium Domesticum* alumnów przygotowujących się do kapłaństwa zgodnie z postanowieniami Konstytucji apostołskiej *Deus scientiarum Dominis*¹².

W kolejnym liście do ks. A. Kubisia (5 lipca 2005 r.) dotyczącym funkcjonowania studiów teologicznych w *Studium Domesticum* abp S. Nowak napisał: „Wszystko odbywało się, jak stosowano w praktyce uniwersyteckiej. [...] Świadectwa wypisywali duktory poszczególnych roczników [...]. Jako duktor wpisywałem noty na świadectwa, które podpisywał Ks. Rektor Seminarium, w naszym przypadku ks. Karol Kozłowski”¹³. Pierwotnie studia trwały zgodnie ze statutem Wydziału Teologicznego UJ pięć lat. Jednakże przygotowano w tym okresie program przedłużenia ich do sześciu lat celem ugruntowania formacji duszpasterskiej przyszłych kapłanów. Świecenia kapłańskie po raz pierwszy z sześcioletnim *ratio studiorum* otrzymali alumni w roku 1962. Model ten utrzymał się w przyszłości¹⁴.

W zasadzie byli to zatem studenci seminariów duchownych diecezjalnych i zakonnych, których alumni wcześniej studiowali na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz wcześniej już wzmiankowanego *Studium Domesticum*. Powyższa sytuacja uległa w roku 1957 radykalnej zmianie, która okazała się bardzo brzemienna w swoich konsekwencjach. Mianowicie seminarium śląskie¹⁵

⁹ Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (dalej: AKM): Seminarium Duchowne 1953–1954 (nr 7140/53, bp F. Jop do rektora Seminarium Krakowskiego). Należy jeszcze zaznaczyć, że uzupełniające nauczanie języka łacińskiego było prowadzone wcześniej. Od roku akademickiego 1951/1952 rozpoczął go mgr Tytus Górski (informacja ustna od T. Górskiego).

¹⁰ ASD: Kronika, t. I, s. 358 (rok 1954–1955).

¹¹ Por. ASD: Lista studentów wraz z oceną roku wstępnego 1954/1955.

¹² *Deus scientiarum Dominis* 29–34.

¹³ AAK, List abpa S. Nowaka do ks. A. Kubisia (5 lipca 2005 r.).

¹⁴ Archiwum prywatne ks. Tomasza Chmury: Świadectwa ukończenia sześcioletnich studiów teologicznych (1956/1957 – 1961/1962).

¹⁵ ASD: Kronika, t. I, s. 439 (rok 1958–1959, opracował alumn Tadeusz Janikowski): „W tym roku alumni Seminarium katowickiego mieli zorganizowane własne studium teologiczne, dlatego nasze Seminarium rozpoczęło studium również tylko we własnym zakresie. Na wykłady do nas uczęszczali tylko Księża Zmartwychwstańcy, którzy studiowali z nami od

oraz seminarium częstochowskie¹⁶ odłączyły się, organizując u siebie własne studia teologiczne. Alumni ze Zgromadzenia Księży Zmartwychwstańców przeszli do Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy Saletynów. Należy od razu dodać, że wykładowcami w tych studiach byli w większości pracownicy naukowcy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, a więc zatrudnieni wówczas w Krakowskim *Studium Domesticum*.

W kwietniu 1961 r.¹⁷ nastąpiła zmiana na stanowisku rektora Arcybiskupiego Seminarium w Krakowie. Abp Eugeniusz Baziak, metropolita lwowski obrządku łacińskiego, pełniący urząd administratora apostolskiego archidiecezji-metropolii krakowskiej, zamianował rektorem Krakowskiego Seminarium Duchownego ks. doc. dra Eugeniusza Florkowskiego w miejsce ks. dra Karola Kozłowskiego. Zmiana ta jest widoczna na świadectwach studiów teologicznych sygnowanych od 1961 r. przez ks. E. Florkowskiego.

W latach 1963–1964 ks. Karol Wojtyła, wikariusz kapitulny archidiecezji krakowskiej, polecił przygotować indeksy dla alumnów studiujących w Krakowskim Seminarium Duchownym oraz pieczęć (projektu Krystyny Miodońskiej). Strona tytułowa indeksu *LIBELLUS STUDIORUM* została uzupełniona informacją: *Pontificia Facultas Theologica Cracoviae in aedibus Seminarii Metropolitanii* (Decr. S. Cong. De Semin. et Stud. Univ. 16 Dec. A. 1959). Jeżeli idzie o pieczęć, to wokół wizerunku św. Jana Kantego widniał napis: *Pontificia Facultas Theologica. Cracovia*. Tak więc alumni Krakowskiego Seminarium Duchownego, począwszy od roku akademickiego 1964/1965, otrzymywali indeksy opatrzone wspomnianą pieczęcią, do których profesorowie i wykładowcy wpisywali zdane egzaminy i uzyskane zaliczenia. Należy wszakże dodać bardzo istotną informację, że zaliczenie wszystkich semestrów dziekanat Wydziału zaczął potwierdzać dopiero od roku 1972, a więc po uzyskaniu wstępnej aprobaty statutu Papieskiego Wydziału Teologicznego¹⁸. To samo dotyczyło zaliczenia semestrów na studiach licencjackich i doktoranckich¹⁹.

pierwszego roku. W tym roku dołączył się także jeden ks. Michałita i trzech Ojców Kapucynów, którzy razem z nami zdawali egzaminy końcowe”.

¹⁶ ASD: Kronika, t. I, s. 394 (rok 1956–1957, opracował alumn Roman Hoppe): „Częstochowskie Seminarium Duchowne oddzieliło się od pozostałych dwóch seminariów. Założyli oni swoje własne studium domowe”.

¹⁷ AKM: Teczka akt ks. K. Kozłowskiego (prośba o zwolnienie z funkcji rektora Seminarium, Kraków 24 kwietnia 1961 r., z adnotacją, że prośba została przyjęta). Należy także odnotować, że rektor Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego prowadził *Dziennik* (zachowany w ASD). *Dziennik* ten, prowadzony w latach 1945–1961, stanowi bardzo ważny dokument, który dotyczy istotnych wydarzeń w życiu seminaryjnym: odbywanych rekolekcji, udzielanych święceń itp. Na początku każdego roku zamieszczał spis alumnów przyjętych do seminarium.

¹⁸ Archiwum prywatne bpa Jana Szkodonia: *Libellus Studiorum* nr 62,1 rok studiów 1964/1965. Pieczętka i podpis Księdza Prodziekana przy zaliczaniu poszczególnych lat studiów do roku (1971/1972) nosi datę: 7 grudnia 1972 r.

¹⁹ Archiwum prywatne ks. Józefa Podbiała: *Libellus Studiorum* nr 983: Studia odbył w latach 1966–1968. Zaliczenie przez Prodziekana ks. Tadeusza Pieronka dopiero 19 czerwca 1975 r.

Nowością w pragmatyce posiadania przez studentów indeksów Papieskiego Wydziału Teologicznego w Krakowie był fakt, że podczas inauguracji roku akademickiego 1969/1970 (20 października), w uroczystość św. Jana Kantego, w czasie wręczenia indeksów pięciu delegatów pierwszego rocznika studiów złożyło po raz pierwszy uroczystą przysięgę w imieniu alumnów rozpoczynających studia²⁰. Praktyka powyższa stała się obowiązująca nie tylko na PWT, ale także później – w Papieskiej Akademii Teologicznej.

W opisywanym okresie pięcio- względnie sześćoletnich studiów były prowadzone seminaria naukowe przez samodzielnych pracowników nauki w ramach *Studium Domesticum* w Arcybiskupim Seminarium w Krakowie, podobnie jak wtedy, gdy Wydział Teologiczny był na Uniwersytecie Jagiellońskim. W oświadczeniu z 25 maja 2005 r. w sprawie seminariów naukowych po likwidacji Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego ks. Jerzy Chmiel tak napisał do ks. Adama Kubisia:

Uczestnicy seminarium rekrutowali się zarówno z tych, którzy nie dostali się na Wydział Teologiczny UJ, jak również z tych [...], którzy zostali – w wyniku likwidacji Wydziału przez komunistyczne władze państwowe, usunięci z uniwersytetu. W seminarium ks. prof. Klósaka brali udział m.in. ks. Józef Tischner (później znany filozof) [...] i ks. Kazimierz Hoła (później wykładowca teologii dogmatycznej w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie). Jako owoc uczęszczania na seminarium filozoficzne napisałem pracę na temat podany mi przez ks. prof. Klósaka: *Zagadnienie form rozumowania w naturalnym poznaniu istnienia Boga* (Kraków 1958, ss. 65, mps). Ks. prof. Klósak przyjął tę pracę jako równoważnik pracy magisterskiej, ale stopień ten nie mógł być mi nadany z powodu likwidacji Wydziału Teologicznego UJ²¹.

Podobnie rzecz się miała z pracami pisanymi na seminariach naukowych u innych profesorów.

Grono pracowników naukowych wykładających w *Studium Domesticum* – do roku 1957 obejmującego wszystkich studentów dawnego Wydziału Teologicznego UJ, a od roku akademickiego 1957/1958 podzielonego na trzy odrębne samodzielne *Studia Domestica* – odbywało więcej lub mniej regularne spotkania, na których omawiano zagadnienia funkcjonowania w zakresie organizacji i dydaktyki studiów. Należy dodać, że niektóre konferencje miały charakter sesji naukowych, ponieważ wygłaszano na nich referaty naukowe i prowadzono dyskusje. Nie ulega też wątpliwości, że w pierwszych latach po usunięciu Wydziału Teologicznego z Uniwersytetu Jagiellońskiego w sprawach organizacyjnych zajęto się kwestią likwidacji roczników zerowych. Po „powrocie” (1957) profeso-

²⁰ Kronika oprac. Kazimierz Nycz i Jan Wodniak („Nowum Tempus Liberum. Czasopismo Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego w Krakowie”, listopad VI [1969], s. 38).

²¹ AAK, List ks. J. Chmiela do ks. A. Kubisia z 25 maja 2005 r.

rów krakowskich z Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie²² – nawiasem mówiąc, nie mieszkali oni w Warszawie, tylko dojeżdżali w ustalonych terminach na zajęcia dydaktyczno-naukowe do stolicy – *Studium Domesticum* Krakowskiego Seminarium Duchownego zyskało w opinii krakowskiego środowiska teologicznego i studentów na prestiżu. Jako redaktor naczelny serii Studiów do dziejów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, w ramach której ukazuje się kilkutomowa historia tegoż Wydziału, odważam się stwierdzić, że generacja tych profesorów, którzy przyjęli ofertę pracy naukowej w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, należy moralnie do bardzo doświadczonej w wielowiekowych dziejach Wydziału Teologicznego UJ.

Rzecz zrozumiała, że wykładająca kadra ulegała nieznacznym modyfikacjom. Tak na przykład w roku 1958 zmarł ks. prof. dr Tadeusz Glemma wykładający historię Kościoła w Polsce. Jego miejsce zajął ks. doc. Hieronim E. Wyczawski. Nadto grono profesorskie od zaistnienia *Studium Domesticum* – choć w stopniu bardzo nieznacznym – było powiększane o nowych wykładowców. Między innymi należeli do nich: ks. Piotr Bober (1954), ks. Julian Turowicz (1954), ks. Jerzy Stroba (1955), ks. Tadeusz Szwaagrzyk (1955), Witold Grzybek (1955), Stanisław Kownacki (1955), Tadeusz Orsini (1955), ks. Józef Szczotkowski (1956), ks. Stanisław Brzozowski (1957), ks. Marian Jaworski (1957), ks. Jan Pietraszko (1957), ks. Stanisław Skiba (1957), ks. Jan Stańko (1957), Stanisław Komar (1957), Rudolf Niemiec (1957), Joachim Bar OFMConv. (1958), ks. Stefan Kowalczyk (1962), Jan Popiel TJ (1962), ks. Roman Sapeta (1962), ks. Czesław Skowron (1962), ks. Wacław Swierzawski (1962), ks. Tadeusz Wojciechowski (1962), Franciszek Delekta (1962), Wilhelm Treksler (1962), Augustyn Jankowski OSB (1963), ks. Bolesław Przybyszewski (1963), Paweł Szczaniecki OSB (1963), Tadeusz Ślipko TJ (1963), ks. Józef Tischner (1963), ks. Ryszard Wilczyński (1963)²³. W roku 1962 bp Karol Wojtyła zrezygnował z wykładów etyki społecznej, które w roku akademickim 1962/1963 przejął ks. dr Franciszek Macharski²⁴. Zazwyczaj obrady grona wykładowców określano mianem rady profesorskiej, natomiast jeżeli odbywały się one wspólnie z przelożonymi Seminarium Duchownego – Radami Pedagogicznymi²⁵.

²² Archiwum Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (dalej: AUPJPII), Spuścizna ks. W. Wichra, sygn. nr inw. 56, Sprawa przeniesienia Wydziału Teologicznego UJ do Akademii Teologii Katolickiej do Warszawy i starania o jego przywrócenie w latach 1953–1959, 51: Odpis uwierzytelniony dn. 14 października 1957 r. Uchwały Rady Wydziału Teologicznego ATK z 25 września 1957 r. w sprawie rezygnacji z pracy w ATK złożonej przez księży profesorów byłego Wydziału Teologicznego UJ.

²³ ASD: Kronika, t. I (szczegółowe dane co do obsady w poszczególnych latach akademickich w *Studium Domesticum*).

²⁴ ASD: Kronika, t. I (rok akademicki 1962/1963, opracował alumn Tadeusz Rakoczy), s. 493.

²⁵ AKM: Teczka Krakowskiego Seminarium Duchownego (dokument z 3 lipca 1963 r.).

3. Dekret Kongregacji Seminariów i Studiów Uniwersyteckich (16 grudnia 1959 r.)

Rok 1959 był przełomowy dla *Studium Domesticum*. Już jesienią 1958 r.²⁶ nowo wyświęcony (28 września 1958 r.) bp Karol Wojtyła spotkał się z księżmi poszczególnych dekanatów archidiecezji krakowskiej. Tematem zasadniczym, przezeń zaproponowanym, było duszpasterstwo młodzieży pozaszkolnej. Ksiądz Adam Kubiś, z racji pełnienia funkcji wikariusza parafii Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Wadowicach, uczestniczył w takiej konferencji, zorganizowanej dla dekanatu wadowickiego (23 listopada 1958 r.)²⁷. Podczas tej konferencji bp K. Wojtyła oświadczył, że również w Krakowie będzie możliwość zdobywania stopni akademickich, nie wzmiankując wszakże o tym, czy będą one miały również cywilną ważność. Wynika stąd, że już wtedy miał on koncepcję Wydziału Teologicznego, który nadawałby wszystkie kanonicznie ważne stopnie akademickie.

Otóż – jak wiadomo – w 1959 r. abp E. Baziak, administrator diecezji krakowskiej, otrzymał pozwolenie od władz cywilnych na wyjazd do Rzymu. Chyba można uznać ten jego pobyt w Rzymie za pewien rodzaj wizyty *ad limina Apostolorum*. Jednym z istotnych osiągnięć tej wizyty było uzyskanie wystawionego przez Świętą Kongregację Seminariów i Studiów Uniwersyteckich (*Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus*) dekretu stwierdzającego dalsze trwanie (*manere*) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (16 grudnia 1959 r.). Dekret ten nie został opublikowany – zapewne ze względu na konfrontacyjny kurs państwa wobec Kościoła – w żadnym urzędowym dokumencie Stolicy Apostolskiej.

Ważny w tym względzie okazał się *Projekt statutu Wydziału Teologicznego Królowej Jadwigi* zredagowany w kwietniu 1959 r. przez ks. prof. Ignacego Różyckiego, z dwukrotną wzmianką, że Wydział Teologiczny kieruje się statutem dawnego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Natomiast zmiany wprowadzone do tego statutu wynikają z przystosowania go do Konstytucji *Deus scientiarum Dominus*. Projekt przewidywał wydawanie po zakończeniu podstawowych studiów teologicznych absolutorium, a nie używanego w powszechnej nomenklaturze kościelnej określenia bakalaureat; stało się tak zapewne z racji zarzucenia go na Uniwersytecie Jagiellońskim w ostatnich stuleciach. Absolutorium zaś stanowiło, zdaniem projektu, podstawę do zdobywania dalszych stopni akademickich z teologii, a za zgodą Stolicy Apostolskiej – także z filozofii chrześcijańskiej i prawa kanonicznego. Władzę zwierzchnią nad Wydziałem Teologicznym miał sprawować każdorazowy ordynariusz archidiecezji krakowskiej, któremu przysługiwał i nadal przysługuje tytuł Wielkiego Kanclerza. Projekt stwierdzał także, że bezpośrednie kierownictwo Wydziału Teologicznego

²⁶ AKM: Teczka Krakowskiego Seminarium Duchownego (dokument z 29 maja 1958 r.).

²⁷ *Kalendarium życia Karola Wojtyły*, oprac. A. Boniecki, Kraków 2000², s. 145.

należy do dziekana i rady wydziału. Wyraźnie zostało również podkreślone, że zasadnicze uprawnienia kanoniczne krakowskiego Wydziału Teologicznego wynikają z bulli papieża Bonifacego IX.

Porównując treść omówionych tez projektu Wydziału Teologicznego z bullą *Eximiae devotionis affectus* Bonifacego IX, należy zauważyć zasadniczą tożsamość z dekretem Świętej Kongregacji Seminariów i Studiów Uniwersyteckich (16 grudnia 1959 r.). Dekret ten nadto stwierdzał, że Wydział Teologiczny z Uniwersytetu Jagiellońskiego „został usunięty z publicznej organizacji szkół wyższych samowolną decyzją władzy cywilnej” (*saevo civilis magistratus arbitrio e publico superioriarum scholarum coetu perempta sit*). Należy dodać, że w pertraktacjach pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski a rządem PRL, używano w tym względzie zupełnie nieadekwatnego sformułowania. Brzmiało ono: „jednostronną decyzją”. W dekrete powiedziano również, że został wydany na prośbę abpa Eugeniusza Baziaka, metropolity lwowskiego obrządku łacińskiego, pełniącego urząd administratora apostolskiego w Krakowie²⁸.

4. Starania dyplomatyczne i wznowienie akademickiej działalności Wydziału Teologicznego

Zachodzi pytanie, jak przedstawiała się realizacja wspomnianego dekretu, stwierdzającego kontynuację Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego ze studiami teologicznymi Archidiecezjalnego Seminarium Duchownego w Krakowie²⁹. Otóż sprawa owej realizacji dekretu była kilkakrotnie poruszona m.in. w rozmowach pomiędzy ks. E. Florkowskim i ks. A. Kubisiem. Ksiądz Florkowski wyraźnie wówczas oświadczył, że pytany przez abpa E. Baziaka odnośnie do sposobu realizacji decyzji Stolicy Apostolskiej, nie wiedział, w jaki sposób jej dokonać. W praktyce więc dekret ten nie był realizowany aż do roku 1962.

Pierwszym studentem, który w 1963 r., po dziesięciu latach pracy kapłańskiej, uzyskał stopień licencjata teologii, był ks. Adam Kubiś. W jaki sposób to się dokonało? Wiosną 1962 r. został on desygnowany na studia – o czym zresztą nie wiedział – przez abpa E. Baziaka. Miał studiować teologię fundamentalną w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Mniej więcej w dwa tygodnie po

²⁸ Teksty omówionych dokumentów Stolicy Apostolskiej znalazły się w aneksach monografii *Papieski Wydział Teologiczny w Krakowie w latach 1954–1981*, dz. cyt., rozdz. 1–3.

²⁹ AUPJPII: Pismo (6 lutego 1961 r.) kolegium profesorów Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Krakowie do rektoratu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Pytano w nim m.in., czy „absolwenci [Krakowskiego Seminarium Duchownego] realizujący wymogi pracy magisterskiej i po zdaniu wszystkich [...] wymaganych egzaminów mogliby [...] na [...] Wydziale [Teologicznym KUL] uzyskać stopień magistra teologii”. Niestety, prośba ta nie doczekała się odpowiedzi.

zgonie E. Baziaka, administratora archidiecezji krakowskiej (15 czerwca 1962 r.), ks. Kubiś został wezwany z Oświęcimia, gdzie pełnił funkcję wikariusza, do bpa Karola Wojtyły, właśnie wybranego wikariusza kapitulnego archidiecezji krakowskiej. Oświadczył on ks. Kubisiowi, że postanowił częściowo zmienić decyzję swego poprzednika odnośnie do studiów. Biskup Wojtyła polecił ks. Kubisiowi pisać pracę licencjacką pod kierunkiem ks. doc. dr. Eugeniusza Florkowskiego, Rektora Krakowskiego Seminarium Duchownego, pełniącego formalnie od 1964 r. również funkcję dziekana Rady Wydziału Teologicznego³⁰. Celem zapewnienia warunków realizacji tej decyzji ks. Kubiś został zamianowany prefektem w Krakowskim Seminarium Duchownym (ul. Manifestu Lipcowego 4), pełniąc zarazem *de facto* obowiązki wikariusza w parafii św. Anny w Krakowie.

Kiedy po roku ks. A. Kubiś miał napisaną – zresztą znacznie wcześniej rozpoczętą – pracę licencjacką i pozytywnie ocenioną przez ks. prof. Ignacego Różyckiego, recenzenta, grono profesorskie wyznaczyło specjalną komisję, przed którą zdał wymagany egzamin do licencjatu³¹. W latach 1962–1963 ks. Adam Kubiś był zatem pierwszym i jedynym studentem kursu licencjackiego. Co prawda, na żadne wykłady nie uczęszczał, bo takich wówczas na tym stopniu nie było, ale do egzaminu przygotowywał się w drodze indywidualnych kontaktów z profesorami.

To wydarzenie zostało tutaj w szczególności opisane ze względu na osobę bpa Karola Wojtyły. On bowiem już w dwa tygodnie po objęciu swojego krakowskiego pasterzowania rozpoczął pracę nad odtworzeniem działalności akademickiej Wydziału Teologicznego w Krakowie w oparciu o prawo kościelne. W tym miejscu należy jeszcze odnotować, że w czasie po desygnowaniu ks. A. Kubisia na studia w Krakowie i otrzymaniu przezeń licencjatu, wikariusz kapitulny bp Karol Wojtyła podjął urzędowe kroki, zwracając się do Stolicy Apostolskiej na drugiej sesji Soboru Watykańskiego II, pismem z 8 listopada 1962 r. Pytał nim o swoje kompetencje względem Wydziału Teologicznego w Krakowie. W odpowiedzi na to pismo, Joseph kard. Pizzardo, prefekt Świętej Kongregacji Seminariów i Studiów Uniwersyteckich, stwierdził (19 listopada

³⁰ AUPJPII: Consilia Facultatis [25.06.1963–05.04.1968], (10 marca 1964 r.). Według uchwały przyjętej 10 marca 1964 r. kierownik Wydziału Teologicznego jest dziekanem i nie musi być nim rektor seminarium, jak było w dotychczasowej praktyce. Od tego posiedzenia nazywano ks. E. Florkowskiego dziekanem Wydziału Teologicznego.

³¹ AUPJPII: Consilia Facultatis [25.06.1963–05.04.1968], (25 czerwca 1965 r.). W protokole z posiedzenia Rady Wydziału (25 czerwca 1963 r.) w punkcie 2 odnotowano: „Wybrano recenzentów pracy ks. A. Kubisia, a mianowicie ks. prof. J. Różyckiego i ks. Rektora E. Florkowskiego [...]. Ustalono, że po uzyskaniu ocen od księży recenzentów dnia 28 czerwca odbędzie się egzamin licencjacki wspomnianego ks. A. Kubisia. Przewodnictwem w tym egzaminie przyjął ks. prof. T. Długosz, a egzaminatorami wybrano ks. prof. E. Florkowskiego, ks. prof. J. Różyckiego i ks. dr. S. Smoleńskiego”. Na Radzie Wydziału 30 września 1963 r. odnotowano: „ks. A. Kubiś uzyskał licencjat” (tamże, k. 6).

1962 r.), że na mocy Konstytucji *Deus scientiarum* (art. 14, par. 2) przysługuje mu „prawo objęcia i wykonywania urzędu Wielkiego Kanclerza [Wydziału Teologicznego] w Krakowie, który obecnie funkcjonuje wyłącznie przy Seminarium Duchownym Archidiecezji Krakowskiej”. Nadto kongregacja wyjaśniła, że tytuł i funkcja Wielkiego Kanclerza Wydziału Teologicznego w Krakowie przysługuje biskupowi Wojtyłemu jako aktualnemu Ordynariuszowi Archidiecezji Krakowskiej³². Co więcej pismem datowanym również na 8 listopada 1962 r. bp K. Wojtyła jako wikariusz kapitulny archidiecezji krakowskiej, zwrócił się także do sekretarza tejże kongregacji (był nim wówczas abp Dino Staffa) z prośbą o zatwierdzenie listy profesorów zwyczajnych, nadzwyczajnych i zastępców profesorów wykładających na krakowskim Wydziale Teologicznym. Postulowane *nihil obstat* otrzymało (4 grudnia 1962 r.) 20 pracowników naukowych, a pięciu kolejnych w grudniu 1965 r.

Biskup K. Wojtyła otrzymał *nihil obstat* jako profesor zwyczajny teologii moralnej i etyki społecznej³³. Niezmiernie istotna jest wzmianka abpa D. Staffy w liście przewodnim do owego zatwierdzenia 20 profesorów, że przeniesienie Wydziału Teologicznego UJ do Krakowskiego Seminarium Duchownego spełnia gorące pragnienie bpa Karola Wojtyły w tym względzie³⁴.

W związku z wymianą wspomnianej korespondencji bp Karol Wojtyła zawiadomił (24 maja 1963 r.) ks. E. Florkowskiego, Rektora Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Krakowie, że studium to „otrzymało od Stolicy Świętej prawo nadawania licencjatu jako ściśle kościelnego stopnia naukowego”³⁵. W swoim liście bp K. Wojtyła zwrócił się także do Księdza Rektora, aby „powiadomił o tym Księżu Profesorów – a także Alumnów [...] seminarium”. Z przytoczonych danych wynika, że po decyzji odnośnie do studium licencjackiego ks. A. Kubisia bp Karol Wojtyła podjął stosowne kroki, by na swoją decyzję otrzymać kanoniczną aprobatę Stolicy Apostolskiej.

W tym samym czasie bp K. Wojtyła, wikariusz kapitulny Archidiecezji Krakowskiej, przebywający w Rzymie – z racji udziału w pierwszej sesji Soboru Watykańskiego II – postarał się o stypendia na studia w Rzymie dla księży: Tomasza Chmury, Antoniego Okrzesika i Adama Kubisia. Zaproszenia na te studia potwierdzone przez ambasadę PRL wystosował ks. dr Władysław Rubin,

³² AKM: Teczka Krakowskiego Seminarium Duchownego 1963–1964 (tekst i tłumaczenie polskie listu J. Pizzarda do bpa K. Wojtyły, Roma 19 listopada 1962 r.).

³³ AUPJPH: Korespondencja z kongregacją. Pismem z 9 grudnia 1965 r. kongregacja nadesłała uzupełniającą listę nazwisk profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych.

³⁴ „*Gli impegni delle Commissioni e Sottocommissioni Conciliari non mi hanno permesso fmó ora di presentare all'Eccellenza Vostra Reverendissima una piu ampia relazione sulle attivita della Facolta Teologica, che dopo la sua soppressione presso l'Universita delio Stato ha potuto essere trasferita – grazie all'interessamento dell'Eccellenza Vostra – presso il Seminario Metropolitano della nostra citta di Cracovia*” (AUPJPII: Korespondencja z kongregacją, list kard. Wojtyły do abp. D. Staffy, Roma 9 grudnia 1965 r.).

³⁵ AKM: Teczka Krakowskiego Seminarium Duchownego 1963–1964 (bp K. Wojtyła do rektora seminarium, Kraków 24 maja 1963 r.).

ówczesny Rektor Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie. Niestety, z wymienionych księży paszport na wyjazd za granicę otrzymał jedynie ks. A. Kubiś.

Niemniej na posiedzeniu Rady Wydziału (30 września 1963 r.) ks. Rektor E. Florkowski podał do wiadomości, że „studia [licencjackie] rozpoczęli ks. T. Chmura [który objął stanowisko prefekta w krakowskim seminarium duchownym, przy ul. Manifestu Lipcowego 4] oraz ks. A. Okrzesik pełniący funkcję wikariusza w parafii Wszystkich Świętych w Krakowie”. Ksiądz Rektor zgłosił także temat pracy ks. Józefa Podbiała: *Nauka Orzechowskiego o kolegiatnym rządzeniu Kościołem przez biskupów*. Analogicznie ks. dr Tadeusz Szwagrzyk, zastępując nieobecnego dra J. Bara OFMConv., zgłosił temat pracy ks. Bronisława Fidelisa: *Organista według partykularnego prawa diecezji krakowskiej XIX i XX w.*

Na tej samej Radzie Wydziału ks. Rektor Florkowski postawił problem, czy jednym z warunków uzyskania licencjatu ma być posiadanie świadectwa dojrzałości uzyskanego w szkole państwowej, czy też wystarczy matura równorzędna, ale nie w szkole państwowej. Rada jednogłośnie zdecydowała, że wymagać należy świadectwa dojrzałości, ale niekoniecznie uzyskanego w szkole państwowej³⁶.

11 grudnia 1963 r. odbyło się kolejne zebranie Rady Wydziału Teologicznego. Z punktu tworzenia się struktur Wydziału niezmiernie ważna okazała się sprawa przyjmowania eksternistów oraz ustalenia warunków, na jakich mogą być dopuszczani do studium. Po dyskusji zwrócono się do ks. prof. J. Różyckiego, by przygotował projekt zasad w tej sprawie na następne zebranie. W związku z nieustalonymi normami dla eksternistów nie zatwierdzono tematów prac ks. H. Jeziorskiego z Godowa pow. Włodzisław i ks. F. Pytla, salezjanina³⁷. Mianem studenta eksterna byli określani księża, którzy nie mieli ukończonego krakowskiego *Studium Domesticum*, a więc studiów, które realizowały program Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Posiadali natomiast dyplom ukończenia studiów teologicznych w swoich seminariach diecezjalnych bądź zakonnych.

Zatwierdzono natomiast tematy prac licencjackich zaproponowanych przez ks. prof. Kazimierza Klósaka. Mieli je pisać księża: Karol Jarosz, Tadeusz Kucia, Stefan Mazgaj, Józef Dolina, Mieczysław Wawrzyniak. Zatwierdzono też temat pracy licencjackiej ks. Bronisława Fidelusa, zaproponowany przez o. Joachima Bara. Nadto na recenzenta pracy licencjackiej ks. Józefa Bendyka: *Ruch naturalny ludności parafii Szafłary w latach 1750–1950*, napisanej na seminarium pod kierunkiem ks. prof. Teofila Długosza, wyznaczono ks. Czesława Skowrona. Powyższy fakt świadczy nie tylko o istnieniu seminariów naukowych *Studium Domesticum*, lecz także o tym, że na nich pisano prace – zależnie od profesora i studenta – kwalifikujące się do nadania na ich podstawie stopni naukowych, które przekraczały swoim walorem naukowym poziom studiów podstawowych.

³⁶ AUPJPII: Consilia Facultatis [25.06.1963–05.04.1968], (30 czerwca 1963 r.).

³⁷ AUPJPII: Consilia Facultatis [25.06.1963–05.04.1968], (11 grudnia 1963 r.).

Najlepszym tego przykładem było wyznaczenie recenzenta pracy licencjackiej ks. J. Bendyka, napisanej pod kierunkiem ks. prof. T. Długosza.

Przytoczone dane z protokołów Rady Wydziału Teologicznego odbytych w roku 1963, mówią o faktyczno-kanonicznym wszczęciu akademickiej działalności byłego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach studiów prowadzonych w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Krakowie.

Zakończenie

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że zapoznanie się z treścią artykułu, ukazuje Czytelnikowi wizję nauki katolickiej w Polsce, stworzoną przez kard. Karola Wojtyłę i w pełni przezeń urzeczywistnioną przede wszystkim dzięki wydarzeniu z 16 października 1978 r., kiedy to konklawe kardynałów wybrało na biskupa Rzymu biskupa z Krakowa.

W okresie krakowskim działalność kardynała Wojtyły w obszarze wyższego szkolnictwa katolickiego w Polsce sprowadzała się do obrony egzystencji byłego Wydziału Teologicznego UJ w mieście, gdzie go ufundowała św. Jadwiga Królowa, oraz do stworzenia sieci uczelni teologicznych w Polsce: we Wrocławiu, do którego przeniósł się po drugiej wojnie światowej Uniwersytet Jana Kazimierza ze Lwowa; w Poznaniu – w miejsce utraconego przez Kościół Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, czym – nawiasem mówiąc – władze państwowe czuły się najbardziej dotknięte. Jeżeli idzie o Warszawę, to została podtrzymana teza z roku 1961, której patronował kard. Stefan Wyszyński, że Wydział Teologiczny Uniwersytetu Warszawskiego kontynuuje swoją działalność w Warszawskim Seminarium Duchownym, jednocześnie uważano, że należy prowadzić dialog z władzami państwowymi w sprawie statusu kościelnego Akademii Teologii Katolickiej. W ten sposób kardynał Wojtyła bronił liczby pięciu wydziałów teologicznych, które istniały na terenie Polski przed rokiem 1939.

Nadto działały nadal dwa wydziały „zamknięte” Towarzystwa Jezusowego: teologiczny w Warszawie i filozoficzny w Krakowie.

W przekonaniu kard. Karola Wojtyły nie należało brać pod uwagę faktu, jaki jest status cywilny tych uczelni, chociaż należało o niego usilnie zabiegać. W jego przekonaniu najważniejszy pozostawał głównie ich rozwój, a zwłaszcza organizacja i poziom naukowy, analogiczny do uczelni państwowych. Temu celowi służyła Komisja Episkopatu ds. Nauki Katolickiej, a zwłaszcza Rada Naukowa Episkopatu Polski, pełniąca wówczas w obrębie Kościoła rolę Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej, nadzorującej działalność naukową szkolnictwa cywilnego. Zadania te Kościół w Polsce mógł realizować w oparciu o autorytet Stolicy Apostolskiej, która – zgodnie z prawem kanonicznym – miała wyłączne kompetencje w tym względzie. Państwo polskie powinno w pierwszym rzędzie naprawić krzywdę, jaka została wyrządzona nie tylko Kościołowi, lecz także kulturze narodowej

przez usunięcie z Krakowa Wydziału Teologicznego UJ, który nie mając uznania cywilnego działał i rozwijał się pod patronatem jednej władzy kościelnej – swego Wielkiego Kanclerza (*sub una auctoritate ecclesiastica*).

W rezultacie działalność krakowska kard. Wojtyły i papieska Jana Pawła II w Rzymie doprowadziła do pełnego urzeczywistnienia w roku 1989 jego pierwotnego, podstawowego zamysłu – powstania niezależnej sieci uczelni kościelnych, zrównanych w swoich prawach z uczelniami państwowymi.

Bischof Karol Wojtyła, der Domkapitular der Krakauer Erzdiözese und die neue Etappe der Geschichte der ehemaligen Theologischen Fakultät der Jagiellonen Universität

Zusammenfassung

Der Artikel von Adam Kubiś stellt das Thema ausschließlich gestützt auf kirchliche Quellen dar. Er entstand nicht nur gestützt auf schriftliche Quellen, besonders amtliche Dokumente, sondern auch gestützt auf persönliche Erfahrungen des Autors, der in gewisser Weise die akademische Tätigkeit der Krakauer Theologischen Fakultät initiiert hatte (1962–1963).

Der Leser wird die Vision der katholischen Lehre in Polen kennenlernen, die Kardinal Karol Wojtyła schon als Kapitular Vikar besass und die er voll verwirklichte, vor allem dank der Fügung vom 16. October 1978, dass das Konklave den Kardinal aus Krakau zum Bischof von Rom wählte.

In der Krakauer Zeit konzentrierte sich die Tätigkeit von Kardinal Wojtyła im Bereich des katholischen Hochschulwesens in Polen auf die Verteidigung des Fortbestehens der ehemaligen Theologischen Fakultät der Jagiellonen-Universität an dem Ort, an dem sie von der Königin Hedwig gegründet worden war, und auf den Aufbau eines Netzes von theologischen Hochschulen in Polen: in Wrocław (Breslau), wohin nach dem Zweiten Weltkrieg die Jan-Kazimierz-Universität aus Lwów (Lemberg) umgezogen war; in Poznań (Posen), als Ausgleich für die für die Kirche verlorene Theologische Fakultät an der Stefan-Batory-Universität in Wilna. In Bezug auf Warschau wurde die von Kardinal S. Wyszyński vertretene These aufrechterhalten, dass die Theologische Fakultät der Warschauer Universität im Warschauer Priesterseminar weiter besteht und dass über den kirchlichen Status der neuen Akademie der katholischen Theologie mit den staatlichen Stellen in einen Dialog zu treten sei. So verteidigte Kardinal Wojtyła die Zahl von fünf theologischen Fakultäten, die vor 1939 auf dem Gebiet Polens bestanden hatten.

Bekanntermaßen bestanden weiterhin zwei „geschlossene“ Fakultäten der Jesuiten: die theologische in Warschau und die philosophische in Krakau.

Nach Überzeugung von Kardinal Wojtyła sollte man sich nicht davon abhängig machen, was für einen zivilrechtlichen Status diese Hochschulen besitzen, auch wenn man sich darum ständig bemühen sollte. Seiner Überzeugung nach kam es vor allem auf die Entwicklung an, und zwar auf der organisatorischen und auf der wissenschaftlichen Ebene, die analog zu staatlichen Hochschulen verlaufen sollte. Diesem Ziel diente die Kommission des Episkopates für die kirchliche Lehre und vor allem der wissenschaftliche Rat des Polnischen Episkopates, der damals im Bereich der Kirche eine Rolle hatte wie die Zentrale Qualifikationskommission, die im zivilem Schulbereich die Aufsicht führte. Diese Aufgabe konnte die Kirche in Polen gestützt auf die Autorität des Apostolischen Stuhls erfüllen, der – entsprechend dem Kirchenrecht — die alleinige Kompetenz in dieser Hinsicht hatte. Der polnische Staat sollte in erster Linie den Schaden reparieren, der nicht nur der Kirche, sondern auch der nationalen Kultur durch die Entfernung der Theologischen Fakultät der Jagiellonen-Universität aus Krakau angetan worden war, die sich nun ohne zivilrechtliche Anerkennung unter dem Patronat ihres Großkanzlers (der Erzbischof von Krakau, Karol Kardinal Wojtyła) und einer kirchlichen Autorität der römischen Kongregation (*sub una auctoritate ecclesiastica*) entwickelte.

Im Ergebnis führten die Krakauer Bemühungen von Kardinal K. Wojtyła und die päpstlichen von Johannes Paul II. im Januar 1989 zur vollen Verwirklichung der Ursprünglichen Idee des Entstehens eines unabhängigen Netzes von kirchlichen Hochschulen, in ihren Rechten vergleichbar mit staatlichen Hochschulen.

Übersetzt von Adam Kubis